

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Філологічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра сучасної української мови

(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Декан філологічного
факультету**

проф. Борис БУНЧУК

“ 16 ” квітня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ДЕРЖАВНОГО ІСПИТУ**

“Методика викладання української мови”

(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна
програма

«Середня освіта (українська мова та література)»

Спеціальність

014 Середня освіта

Галузь знань

01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти

перший бакалаврський

Факультет

філологічний

Мова навчання

українська

Робоча програма навчальної дисципліни **“Методика викладання української мови”** (назва навчальної дисципліни)

укладена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності 2016 р.) та відповідає освітній програмі підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)» та шостому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Розробники:

Кульбабська Олена Валентинівна – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Максим'юк Оксана Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови

Протокол № 2 від “9” вересня 2019 року

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 7 від “16” квітня 2020 року

Голова методичної ради інституту / факультету _____ Ірина ТАРАНГУЛ
(підпис) (прізвище та ініціали)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методика навчання української мови – один із профільних предметів на факультетах української філології вищих навчальних закладів, який теоретично і практично готує студентів до професійної діяльності вчителя української мови в середній школі та інших навчальних закладах.

Курс методики української мови покликаний:

а) сформуванню в майбутніх учителів національне свідоме ставлення до української мови як рідної та державної, розуміння її значення як предмета шкільного навчання і засобу вивчення інших предметів у ЗЗСО;

б) збагачувати майбутніх учителів-філологів знаннями у сфері методики навчання української мови, на основі яких вони могли б досягати свідомого й міцного засвоєння учнями програмового матеріалу з української мови, ефективно організовувати навчальну діяльність школярів із предмета, функція якого виформовувати ключові компетенції в учнів;

в) виформовувати у студентів професійно-методичні вміння, у т. ч. у форматі дистанційного навчання;

г) навчати студентів, майбутніх учителів, самостійно працювати з навчально-методичною літературою, інтернет-ресурсами;

д) стимулювати науково-методичну творчість студентів, прагнення вдосконалювати свою педагогічну освіту, прищеплювати творче ставлення до вчительської праці.

Традиційно зміст курсу методики мови охоплює такі розділи: методика української мови як наука; загальні питання навчання української мови в школі (цілі, зміст, принципи, методи навчання, типи і структура уроків); методика вивчення окремих розділів курсу (методика вивчення фонетики й орфоепії, лексики, словотвору та граматики, орфографії і пунктуації, стилістики й розвитку зв'язного мовлення учнів); методика позакласної роботи.

Професійна підготовка вчителів української мови і літератури можлива за умови глибокого розуміння студентами мети і змісту навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, умов мотиваційного забезпечення навчальної діяльності з цього предмета та її успішної організації, формування пізнавальної самостійності учнів. У «Програмі з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів України» (затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804) зазначено, що «**мета** навчання української мови в школі (предметна) – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатого мовної особистості» (с. 5).

Відповідно до поставленої мети у шкільній програмі висуваються такі **головні завдання** на сучасному етапі реформування навчання української мови в основній і старшій ланці ЗЗСО:

- виховання стійкої мотивації й свідомого прагнення до вивчення української мови;

- формування духовного світу учнів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, тобто прилучення через мову до культурних надбань українського народу й людства загалом;

- формування у школярів компетентностей комунікативно доцільно й виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування з дотриманням норм українського етикету;

- ознайомлення з мовною системою й формування на цій основі базових лексичних, граматичних, стилістичних, орфоепічних і правописних умінь і навичок; здатності учня до аналізу й оцінки мовних явищ і фактів;

- формування вмій розрізняти, аналізувати, класифікувати мовні факти, оцінювати їх з погляду нормативності, відповідності ситуації та сфери спілкування; працювати з текстом, здійснювати пошук інформації в різноманітних джерелах, використовувати її в самостійно створених висловленнях різних типів, стилів і жанрів.

Ці завдання зумовлюють поєднання в навчальному процесі чотирьох **змістових ліній** мовного курсу – мовної (лінгвістичної), мовленнєвої (комунікативної), соціокультурної та діяльнісної.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності сформульовано в термінах компетентнісного підходу: **знаннєвий компонент** – *учень /учениця називає, формулює, записує, наводить приклади* тощо; **діяльнісний** – *учень /учениця розпізнає, розрізняє, описує, аналізує, порівнює, планує, застосовує* тощо; **ціннісний** – *учень /учениця усвідомлює, критично ставить, оцінює, обґрунтовує, робить висновки, висловлює судження* тощо.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Комплексний державний іспит з методики викладання української мови та літератури бакалаври складають в як в усній, так і в письмовій формах. Він вимагає від студента таких **результатів навчання**:

Знання і розуміння:

- знати функції та закони розвитку мови як суспільного явища, історію української мови, її структурно-системну організацію, особливості розвитку на сучасному етапі;

- засвоїти літературознавчі поняття, концепції, естетичні теорії, методи, напрями, стилі, жанри; бути обізнаними із загальними тенденціями розвитку літературного процесу, історією української та зарубіжної літератур;

- опанувати другу слов'янську мову, удосконалити одну з іноземних неслов'янських мов, знати основи латинської та старослов'янської мов;

- оволодіти теоретико-методологічними засадами педагогіки та педагогічної майстерності, методики викладання української мови й літератури в закладах загальної середньої освіти, психологічними основами навчання й виховання учнів;

- сформулювати базові знання з основних розділів гуманітарних і соціально-економічних наук.

Застосування знань і розуміння:

- досконало володіти українською мовою в мовленнєвій та професійній діяльності (різній за видами й формами) із дотриманням літературних норм; використовувати знання з другої слов'янської та іноземних неслов'янських мов;
- оперувати фундаментальними поняттями, концепціями і фактами сучасного мовознавства й літературознавства;
- виконувати науково-дослідну роботу з української філології та методики викладання української мови та літератури;
- застосовувати методику викладання української мови й літератури, інноваційні освітні й комп'ютерні технології організації суспільної та творчої діяльності учнів; розв'язувати педагогічні, навчально-виховні й науково-методичні завдання з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів.

Формування суджень:

- виявляти закономірності функціонування мовних одиниць у їх взаємозв'язку на всіх рівнях із позицій сучасної лінгвістики;
- характеризувати ідейно-художній зміст літературних творів та діяльність письменників у контексті актуальних вимог сучасного літературознавства; окреслювати літературний процес в Україні та за її межами з науково-методологічного погляду;
- аналізувати актуальні проблеми сучасного мовознавства й літературознавства, теорії та методики викладання мови й літератури;
- здійснювати науковий і психолого-педагогічний аналіз уроків української мови й літератури, поповнювати свої знання через творче використання інноваційного педагогічного досвіду, засвоєння прогресивних освітніх технологій; планувати навчально-виховну діяльність;
- обґрунтувати свою світоглядну і громадську позицію з питань національної свідомості на основі мовознавчих та літературознавчих фактів, відомостей про традиції українського народу, оцінки наукових і культурних досягнень світової цивілізації, фундаментальних принципів буття людини, природи та суспільства.

Готуючись до комплексного іспиту, випускник-бакалавр повинен свідомо опрацювати значний за обсягом теоретичний матеріал, користуючись Програмою з методики викладання української мови, навчально-методичні посібники, рекомендовані у списку літератури, що забезпечить кожному студенту такі **компетентності**:

1) ґрунтовні знання з методики викладання української мови (засвоєння теоретичного матеріалу, структури й змісту чинної Програми, специфіки найновіших технологій навчання української мови тощо);

2) виявлення обізнаності з актуальними проблемами розвитку методики викладання української мови в навчальних закладах різного типу;

3) навичок аналізу структури й змісту підручників; складання планів-конспектів на запропоновану тему, використання ефективних методів навчання;

4) уміння фахово аналізувати методичну літературу, періодичні науково-методичні видання; добирати дидактичний матеріал; організовувати систематичну роботу з розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови й позакласних заходах;

5) володіння методикою впровадження інноваційних технологій (інтерактивних методів) на уроках української мови.

Зразок екзаменаційного білета:

1. Види та форми контролю знань, умінь, навичок на уроках української мови відповідно до чинної програми.

2. Специфіка та ефективність уроку української літератури в закладах загальної середньої освіти різних типів.

3. Тестове завдання відкритої форми з автоматизованою опцією вибору з банку тестів.

Відповідь на теоретичне питання треба побудувати за принципом: *теоретичне положення – приклад*. Ілюстративний матеріал повинен бути змістовним, доречним, пов'язаним із практикою викладання української мови в школі.

ПРОГРАМА З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Методика української мови як наука і навчальна дисципліна

Предмет, зміст, цілі і структура та інші особливості курсу методики. Внесок видатних вітчизняних методистів у розвиток методичної думки. Зв'язок методики з філософією, психологією, дидактикою, мовознавством та іншими науками. Урахування вікових і індивідуальних можливостей учнів, психологічні особливості навчальної діяльності учнів. Мова і література в школах нового типу та ВНЗ. Методи дослідження: теоретичний аналіз літератури; вивчення досвіду роботи школи, цілеспрямовані спостереження за діяльністю учнів, моделювання навчального процесу, різні види експерименту, анкетування, індивідуальні бесіди. Актуальні проблеми сучасної методичної науки.

Загальні питання навчання української мови у школі. Українська мова як предмет навчання в школі. Освітнє значення української мови як навчального предмета. Мета і зміст навчання української мови в школі. Види знань, умінь і навичок з української мови. Психологічні і психолінгвістичні основи навчання української мови. Основні нормативні документи, на які спирається методика навчання української мови: Державний стандарт, Концепція навчання української мови, Програми з української мови. Навчання української мови в умовах реформування освіти.

Принципи навчання української мови. Реалізація загально-дидактичних принципів у навчанні української мови. Принципи науковості і доступності,

тісного взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку учнів у навчальному процесі, у вивченні теорії і практики, у вивченні різних розділів курсу, принцип діяльнісного підходу до навчального процесу, принцип мотиваційного забезпечення навчальної діяльності, принцип міжпредметних зв'язків, принцип операційності у вивченні мови. Власне методичні принципи навчання української мови.

Засоби навчання української мови. Підручник як провідний засіб навчання. Особливості чинних підручників з української мови. Реалізація в підручнику принципів і цілей навчання. Засоби унаочнення, їх види. Технічні засоби у навчанні мови. Комп'ютер як засіб оптимізації навчального процесу. Інші засоби навчання. Обладнання шкільного кабінету української мови.

Урок української мови. Моделювання уроку української мови як організаційної форми навчальної діяльності. Компоненти навчальної діяльності на уроках української мови. Завдання в системі уроку української мови як засіб керування навчальною діяльністю учнів. Функції навчальних завдань на уроках української мови та шляхи їх реалізації. Види завдань. Роль дидактичного матеріалу в реалізації функцій навчальних завдань. Текст як засіб органічного поєднання культурологічного, комунікативного, лінгвістичного і діяльнісного компонентів змісту уроку української мови. Програмовані та проблемно-програмовані завдання. Структура уроку. Проблема структури уроку в науково-методичній літературі. Варіантність структури уроку. Структура і тип уроку. Інтегровані уроки, їх значення. Залежності і закономірності, властиві уроку як структурному утворенню. Аналіз уроку.

Планування навчального процесу з української мови: календарні, тематичні і поурочні плани.

Методи навчання української мови. Метод як одна з головних категорій методики. Проблема методів і їх класифікації в науковій літературі. Основні напрямки навчальної діяльності учнів на уроках української мови та їх методичне забезпечення. Організація діяльності учнів, спрямованої на сприймання та осмислення навчального матеріалу у процесі його викладання учителем. Організація частково-пошукової діяльності учнів (евристична бесіда). Організація самостійного засвоєння учнями знань шляхом вивчення параграфу підручника. Організація самостійного осмислення учнями навчального матеріалу у процесі спостережень над мовою і мовленням. Організація відтворення учнями одержаних знань (відтворювальна бесіда, зв'язне висловлювання учнів на лінгвістичну тему). Організація операційної діяльності учнів, спрямованої на застосування одержаних знань і формування навчально-мовних, правописних і комунікативних умінь. Організація процесів сприймання, відтворення і продукування учнями усного і писемного мовлення, збагачення учнів мовними засобами та формування нормативного мовлення. Системне використання методів навчання на уроках української мови.

Формування пізнавальної самостійності школярів у вивченні рідної мови. Система роботи над розвитком умінь школярів самостійно

здійснювати пізнавальну та практичну діяльність у сфері рідної мови. Організація процесу здобування учнями досвіду опанування предметних знань і вмінь, досвіду застосування знань та здійснення за їх допомогою самостійної діяльності у сфері мови й мовлення. Оволодіння способами роботи з теоретичним і практичним матеріалом, способами засвоєння знань і способами їх застосування, перетворення мовних і мовленнєвих знань у способи дії.

Організація перевірки знань учнів та умінь і навичок з української мови. Види і способи перевірки знань, умінь і навичок учнів. Тестування у процесі вивчення української мови.

Методика мовленнєвого розвитку учнів

Мовленнєвий розвиток учнів як методична проблема. Мовлення як діяльність. Питання мовленнєвого розвитку учнів в історії методичної науки. Основні види мовленнєвої діяльності і мовленнєвих умінь. Слухання й читання, їх види. Говоріння і письмо. Збагачення учнів мовними засобами та формування нормативного мовлення як складові мовленнєвого розвитку.

Понятійна та операційна основа роботи над формуванням мовленнєвих умінь. Монологічне і діалогічне мовлення. Текст, його структура. Комунікативна спрямованість тексту. Види зв'язку між складовими частинами тексту, мовні засоби вираження міжфразового зв'язку. Типові помилки у побудові текстів. Типи мовлення. Змістові і функціональні відмінності між розповіддю, описом, роздумом. Структурні і мовні особливості кожного типу висловлювання. Поєднання різних типів мовлення у структурі текстів. Стилі мовлення. Функції висловлювань. Функціональні стилі. Жанри різних стилів мовлення. Засоби створення стильового колориту тексту. Нейтральні і стилістично забарвлені мовні засоби. Стилістичне оформлення висловлювання кожного типу, його залежність від призначення тексту. Засвоєння учнями основних понять та способів дії як основа роботи над формуванням монологічного мовлення учнів. Навчання діалогічного мовлення. Діалог як форма повсякденного спілкування, інші різновиди діалогів. Репліки учасників діалогу. Мовні особливості реплік

Переказ у системі роботи над формуванням мовленнєвих умінь. Значення переказу як виду роботи. Добір текстів до переказу. Види переказів, значення і особливості проведення кожного з них. Підготовка до переказу. Лінгвістичний аналіз тексту під час підготовки докладного переказу.

Твір як вид роботи над формуванням мовленнєвих умінь. Значення твору як виду роботи. Види творів. Взаємозв'язок переказів і творів у системі формування мовленнєвих умінь. Підготовка до твору. Робота над змістом мовлення. Робота над планом. Робота над мовним оформленням твору.

Оформлення ділових паперів. Документи з високим і низьким рівнем стандартизації. Реквізити документів. Мовні кліше у ділових паперах.

Опрацювання газетних жанрів. Суспільне значення виступів у періодичній пресі. Інформаційна замітка, замітка на дискусійну тему, стаття на морально-етичну тему, інші жанри.

Українська мова в школах нового типу

Виховання в учнів властивостей нормативного мовлення. Формування в учнів поняття про властивості гарного мовлення. Правильність як відповідь чинним мовним нормам та формування нормативного мовлення в учнів. Навчання школярів свідомого вибору з-поміж синонімічних і співвідносних засобів мови тих, що найбільше сприяють вираженню змістової інформації і реалізації комунікативних цілей в конкретній ситуації спілкування з метою досягнення точності мовлення. Засвоєння учнями лінгвістичних засобів, що сприяють точності мовлення. Навчання школярів логічного викладу думок у різних типах і стилях мовлення. Оволодіння школярами основними мовними засобами виразного мовлення. Формування в учнів поняття про багатство мови вираження змістової інформації, доречність добру і організації засобів мови, що роблять мовлення відповідними до ситуації.

Формування в учнів мовленнєвого етикету. Мовленнєвий етикет як одна з форм мовленнєвої діяльності і методична проблема. Теоретичні засади формування мовленнєвого етикету. Засвоєння учнями правил мовленнєвого етикету в процесі навчання української мови. Навчання школярів висловлюванням на лінгвістичну тему. Теоретичні засади навчання висловлювання на лінгвістичну тему. Висловлювання на лінгвістичну тему в шкільних підручниках. Аналіз учнівських висловлювань на лінгвістичну тему. Формування у школярів уміння будувати різні типи висловлювань на лінгвістичну тему. Навчання школярів доповіді та інших видів публічних виступів. Навчання доповіді як соціальна та методична проблема. Уміння, необхідні для підготовки й виголошення доповіді. Учнівська доповідь як мовний витвір. Основні етапи навчання доповіді Введення поняття про доповідь як різновид усного й писемного мовлення. Підготовка доповіді. Виголошення доповіді та її аналіз. Добір дидактичного матеріалу для навчання доповіді та інші види публічних виступів. Взаємозв'язок мовних та позамовних засобів вираження у публічному виступі.

Методика вивчення основних розділів курсу української мови

Методика вивчення розділу фонетика, орфоенія, графіка й орфографія. Місце розділу у шкільному курсі української мови та основні підходи до його вивчення. Практичні цілі вивчення розділу: виховання в учнів орфоепічно-правильного, фонетично-виразного мовлення; розвиток звукової культури мовлення, оволодіння учнями фонетичною нормою; формування орфоепічних навичок, вироблення вмінь і навичок правильно артикулювати фонему, удосконалення дикції, виховання вміння володіти голосом (змінювати його за висотою, силою, темпом, тембром), збагачення учнів фонетичними засобами виразності мовлення; оволодіння навичками

звуко-буквенного розбору з метою формування орфоепічних і правописних умінь, чіткого розмежування звуків і літер з метою розуміння відповідності чи невідповідності між вимовою і написанням, формування вміння розпізнавати орфограми на основі звукового аналізу, особливості вивчення фонетики, орфоепії, графіки й орфографії української мови у школах з іншою мовою навчання. Робота з орфоепічним словником. Специфіка дидактичного матеріалу для уроків фонетики.

Методика вивчення лексикології і фразеології. Зміст шкільного курсу з лексики і завдання його вивчення. Функціонально-комунікативний підхід до вивчення лексики і фразеології. Методика ознайомлення учнів з лексичним значенням слова, багатозначністю слова, прямим й переносним значенням та вживанням, з синонімами, омонімами, антонімами, архаїзмами та іншими лексичними категоріями, вивчення яких передбачене програмою. Методика вивчення фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеології. Збагачення учнів лексичними засобами мови та фразеологізмами. Вироблення навичок роботи зі словниками різних типів.

Методика вивчення будови слова й словотворення. Значення й завдання вивчення розділів «Будова слова» і «Словотвір». Зв'язок у вивченні значущих частин слова (морфем) і способів словотворення з фонетикою, лексикою, орфографією, орфоепією. Шляхи подолання труднощів у виділенні основи (похідної і непохідної), кореня, префікса, суфікса. Розкриття значення морфем; уточнення й збагачення лексичного запасу учнів у процесі вивчення морфологічної будови слова; вироблення орфографічних навичок. Практичне засвоєння словотвірних типів. Морфемний, словотворчий аналіз слів.

Методика вивчення частин мови. Значення й завдання вивчення частин мови у шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, орфографією. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність у вивченні частин мови: від початкових до 5-9 класів. Методика вивчення загальних понять про частини мови на основі їх лексичних значень, морфологічних ознак, системи відмінювання частин мови і словотвору, синтаксичної ролі, особливостей сполучуваності. Практичне формування понять «граматичне значення» і «граматична форма». Функціонально-комунікативний підхід до вивчення частин мови, розвиток мовлення учнів у ході опрацювання розділу.

Методика вивчення орфографії. Значення орфографії та її місце у шкільному курсі української мови, завдання навчання орфографії. Короткий огляд методики вивчення орфографії. Причини орфографічних помилок, запобігання їм. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Залежність навчання орфографії від принципів українського правопису. Труднощі у вивченні орфографії, шляхи їх подолання. Система роботи над орфографічними помилками. Методика виправлення, обліку і класифікація помилок. Норми і критерії оцінки орфографічних навичок учнів. Аналіз орфографічних помилок. Єдиний шкільний режим грамотного письма й культури мовлення. Робота з орфографічним словником.

Методика вивчення синтаксису. Значення й місце занять із синтаксису у шкільному курсі мови, зв'язок вивчення синтаксису з морфологією, лексикою, фонетикою, стилістикою. Взаємозв'язок комунікативного, структурного, семантичного, функціонального аспектів розгляду синтаксичних одиниць. Розвиток мовлення учнів у ході опрацювання синтаксичних тем. Методика знайомлення з поняттями про словосполучення і речення, про зв'язки слів у словосполученнях і реченнях, про граматичну основу речень, про типи речень. Методика вивчення складного речення. Складне синтаксичне ціле як методична проблема. Робота над інтонаційним оформленням речень різних типів.

Методика вивчення пунктуації. Принципи української пунктуації. Місце пунктуації у шкільному курсі мови. Зв'язок у навчанні пунктуації з синтаксисом, розвитком мовлення і мислення учнів, з виробленням навичок виразного читання. Поняття про пунктограму. Залежність навчання пунктуації від основ пунктуації, від характеру пунктограм, від етапів навчання. Види завдань з пунктуації. Робота над пунктуацією цілого тексту. Труднощі у вивченні окремих питань пунктуації (розділові знаки при відокремлених членах речення, при вставних реченнях, у безсполучникових складних конструкціях тощо), шляхи їх подолання. Типи пунктуаційних помилок. Методика виправлення, обліку і класифікації помилок. Причини пунктуаційних помилок, запобігання їм. Виправлення помилок у пунктуаційному оформленні висловлювань.

Методика вивчення стилістики Роль і завдання стилістичної роботи. Стилiстичнi поняття i методика опрацювання їх. Місце роботи зі стилістики у шкільному курсі мови. Початкове ознайомлення зі стилями. Використання як дидактичного матеріалу текстів різних стилів. З'ясування стилістичних можливостей виучуваних мовних одиниць. Види стилістичних вправ. Запобігання стилістичним помилкам і виправлення їх. Стилiстична робота в системi роботи з розвитку зв'язного мовлення учнів.

Удосконалення мовлення й мовної грамотності учнів 10-12-х класів Узагальнення й систематизація знань з української мови, визначених програмою. Удосконалення мовних, мовленнєвих, стилістичних знань, умінь, навичок Робота над мовленням у зв'язку з вивченням літератури збагачення словника, удосконалення стилістичних навичок, спостереження над морфологічним, синтаксичними засобами вираження думки в різних мовних стилях, над найважливішими явищами орфографії й пунктуації). Розширення загальних відомостей про мову. Удосконалення навичок складання тез, конспектів, рецензій, анотацій, рефератів, підготовки публічних виступів. Аналіз творів й робота над піднесенням стилістичної, орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів.

Позакласна робота з української мови

Значення позакласної роботи з української мови. Принципи організації позакласної роботи. Взаємозв'язок позакласної роботи з класними заняттями. Зміст позакласної роботи. Основні форми позакласної роботи: заняття

мовного гуртка, проведення мовних тижнів, тематичних вечорів, читацьких конференцій, дитячих ранків на мовні теми, випуск стінгазети, виготовлення альбомів, журналів, наочних посібників, підготовка повідомлень і доповідей, підготовка виступів і виступи по радіо, екскурсії на радіовузли, в редакцію, друкарню та інші місця, пов'язані з роботою над мовою; виставки, мовні ігри, вікторини, конкурси, олімпіади. Елементи наукового дослідження у позакласній роботі.

Факультативні заняття з української мови. Факультативи з української мови як засіб здійснення диференційованого навчання, підвищення теоретичного і практичного рівня підготовки учнів з української мови, розвитку і поглиблення інтересу до української мови – програми факультативних курсів. Специфіка роботи на факультативних заняттях.

Питання до державного іспиту

1. Методика викладання української мови як наука і навчальна дисципліна.
2. Історія становлення методики навчання української мови як науки.
3. Підручники та посібники з методики викладання української мови та розвитку зв'язного мовлення.. Періодичні методичні видання.
4. Предмет, зміст, цілі і структура курсу методики навчання української мови.
5. Внесок видатних вітчизняних методистів у розвиток методичної думки.
6. Зв'язок методики з навчальними дисциплінами.
7. Актуальні проблеми сучасної методичної науки.
8. Зміст і структура підручників з української мови для учнів 5-12 класів.
9. Сучасний підручник з української мови (науковість і доступність змісту; стислість, точність і якість викладу; художнє оформлення і поліграфічне виконання).
10. Основні структурні елементи підручника (навчально-методичний апарат): текст (основний, додатковий, пояснювальний), позатекстові компоненти (методичний апарат: апарат організації засвоєння навчального матеріалу; ілюстративний матеріал; апарат орієнтування).
11. Зміст і структура програми з української мови для загальноосвітніх шкіл.
12. Мета та завдання вивчення української мови в загальноосвітніх навчальних закладах України.
13. Зміст програми: лінгвістична, комунікативна, культурологічна, діяльнісна змістові лінії.
14. Комунікативна змістова лінія програми. Види мовленнєвої діяльності учнів.
15. Значення української мови як навчального предмета.. Пріоритети мовної освіти в загальноосвітній школі.
16. Структура мовної освіти.
17. Принципи відбору змісту навчання української мови.
18. Зміст навчання української мови в школах з українською мовою навчання.
19. Концепція мовної освіти 12-річної школи.
20. Основні аспекти навчання рідної мови (лінгвістичний, педагогічний, психологічний, моральний, естетичний). Традиційні аспекти навчання рідної мови й нові підходи, зумовлені змінами в суспільному і духовному житті народу та концепцією національної школи в Україні (народознавчий, етнопедагогічний, культурологічний).
21. Комунікативний аспект навчання рідної мови.
22. Принципи у навчанні мови. Проблема дидактичних принципів.
23. Освітня мета навчання: навчальна мета, розвивальна мета, виховна мета.
24. Дидактичні принципи та вимоги до змісту навчання мови (науковість, систематичність, послідовність, зв'язок теорії з практикою, доступність, перспективність, проблемність).
25. Дидактичні принципи та вимоги до організації процесу навчання мови (принцип свідомості, мотивації, активності й самостійності, наочності).
26. Проблема лінгводидактичних принципів у навчанні мови та розв'язання

(пізнавально-практична спрямованість навчання мови; функціонально-комунікативна спрямованість навчання мови; вивчення мови у структурній цілісності, з обов'язковим пізнанням її рівнів, активізація взаємовпливу навчання мови і розвитку мислення та мовлення; використання мовленнєвої практики для засвоєння теорії мови і, навпаки, – теорії мови для розвитку мовлення).

27. Лінгводидактичні принципи та вимоги до організації процесу навчання мови: розвиток логічного мислення учнів засобами мови (порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція), використання мовної практики для засвоєння теорії мови і навпаки (збагачення словникового запасу і граматичної будови усного і писемного мовлення учнів, засвоєння норм української мови формування в учнів умінь і навичок зв'язного мовлення).
28. Методи і прийоми навчання української мови.
29. Класифікація методів навчання української мови: інформаційно-рецептивний метод (пояснювально-ілюстративний); спонукально-репродуктивний метод, метод проблемного викладу; стимулюючо-пошуковий метод.
30. Дидактичні прийоми: 1) викладання: повідомлення, розповідь, пояснення, інструктаж, постановка питання, показ зразка, завдання, перевірка і оцінка знань, постановка проблеми, висування гіпотези; 2) навчання: слухання, спостереження, читання, переказ, письмо, порівняння. Систематизація, пояснення, заучування, формулювання питань, виконання вправ, конструювання, розв'язання проблем.
31. Основні прийоми інформаційно-рецептивного методу навчання мови: пояснення готової інформації, пояснення лінгвістичного поняття, пояснення правописних правил, повідомлення готової інформації, постановка інформаційних питань, інструктаж читання готової інформації, вправи.
32. Вправи та їх класифікація.
33. Основні прийоми спонукально-репродуктивного методу навчання: репродуктивне повідомлення, репродуктивна бесіда, репродуктивні вправи (розпізнавальні, диктанти як різновид розпізнавальних вправ, перетворювальні вправи, конструювання мовного матеріалу за зразком).
34. Основні прийоми методу проблемного викладу: постановка проблемних питань, показ розв'язання проблеми, спонукання до аналізу мовних явищ і обґрунтування висновків.
35. Основні прийоми стимулювально-пошукового методу: евристична бесіда, постановка алгоритмічних програмових завдань.
36. Проблема типології уроків української мови. Типи уроків з української мови, структура і методика їх проведення.
37. Зміст уроку української мови. Вимоги до змісту сучасного уроку (лінгводидактичні, науковий рівень, оптимальність і змісту, єдність навчання і виховання, зв'язок змісту уроку з життям).
38. Технології сучасного уроку української мови.
39. Нестандартні уроки української мови.
40. Основні аспекти розвитку мовлення учнів.
41. Основні напрями роботи над розвитком мовлення.

42. Види робіт із розвитку зв'язного мовлення.
43. Послідовність роботи над переказом.
44. Система роботи над твором.
45. Етапи роботи над диктантом.
46. Словникова робота на уроках української мови.
47. Види переказів.
48. Письмовий екзамен з української мови.
49. Письмові роботи контрольного характеру.
50. Ознайомлення з мовними нормами.
51. Усні і письмові твори.
52. Критерії оцінювання результатів мовленнєвої діяльності.
53. Оцінювання мовних знань і вмінь.
54. Критерії оцінки мовного розвитку.
55. Українська орфографія. Орфографічні помилки.
56. Українська пунктуація. Пунктуаційні помилки.
57. Граматичні норми. Граматичні помилки.
58. Виразальні засоби лексики. Лексичні помилки.
59. Мовна норма та мовленнєві помилки.
60. Міжпредметні зв'язки в навчанні мови.
61. Значення і завдання вивчення фонетики в шкільному курсі.
62. Методи і прийоми навчання фонетики. Система вправ з фонетики.
63. Орфоепічні уміння і навички учнів.
64. Лінгвістичні основи шкільного курсу лексики і фразеології.
65. Лексичні вправи та їх типи.
66. Способи тлумачення лексичного значення слова.
67. Значення розділів "Будова слова" та "Словотвір" у шкільному курсі української мови.
68. Морфемний і словотвірний аналіз слова.
69. Місце морфології в шкільному курсі мови
70. Спільне та відмінне у шкільній та вузівській класифікації частин мови.
71. Зв'язок морфології з іншими розділами курсу.
72. Види вправ при вивченні морфології.
73. Місце синтаксису в курсі української мови. Формування синтаксичних понять.
74. Основні методи і прийоми навчальної роботи під час вивчення синтаксису.
75. Завдання шкільного курсу орфографії. Поняття про орфограму.
76. Принципи української орфографії.
77. Орфографічні правила та орфографічні вправи.
78. Значення пунктуації та теоретичні основи.
79. Види вправ з пунктуації. Робота з пунктуаційними
80. помилками.
81. Лінгвістичні основи методики стилістики.
82. Функціонально-стилістичне спрямування у вивченні мовних явищ.
83. Стилістичні вправи.
84. Основні форми занять з мови у старших класах.

85. Аналіз тексту на уроках розвитку зв'язного мовлення.
86. Роль і місце позакласної роботи з рідної мови.
87. Система позакласної роботи з української мови.
88. Види диктантів.
89. Види і типи контролю знань, умінь, навичок з української мови.
90. Тести як вид навчання і контролю.
91. Система контролю знань, умінь, навичок на уроках української мови.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Білоусенко П. І., Явір В. В. Проблемно-ситуативні завдання на уроках рідної мови. – К., 1990.
2. Біляєв О. М., Мельничайко В. Я., Пентилюк М. І., Передерій Г. Р., Рожило Л. П. Методика вивчення рідної мови в школі. – К. 1987.
3. Біляєв О. М. Сучасний урок рідної мови. – К, 1981. – 176 с.
4. Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю. – Луганськ: Альма-матер, 2004. – 362 с.
5. Горяний В. Д. Українська мова (10–11 кл.) : посібник для шкіл (класів) з поглибленим вивченням рідної мови. – К., 1992.
6. Грипас Н. Я. Робота над текстом на уроках мови в 4–6 класах. – К., 1989.
7. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995. – 251 с.
8. Дорошенко О. А. Елементи дослідницької роботи учнів з мови // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 4. – С. 20–21.
9. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 261 с.
10. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посібник. – К., 2002.
11. Кабінет української мови у середньому і вищому навчальному закладі: навч. посібник. / за заг. ред. М. М. Духовної. – К., 1995. – 76 с.
12. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії: посібник для студентів вищих закладів освіти. – К, 2000.
13. Караман С. О. Українська мова. Усний і письмовий (диктант) екзамени. Поглиблений етап вивчення: навчальний посібник у 2-х кн. – К., 1998.
14. Караман С., Тихоша В. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії // Дивослово. – 2001. – № 4. – С. 36–38.
15. Когут О. І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. – Тернопіль: Астон, 2005. – 204 с.
16. Кучеренко Н. М. Дидактичний матеріал з рідної мови. Морфологія: посібник для вчителя. – К., 1992.
17. Логачевська С. П. Диференціація у звичайному класі: посібник для

- вчителя. – К.: Заповіт, 1998. – 336 с.
18. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 39–41.
  19. Мельничайко В. Я. Лінгвістика тексту у шкільному курсі рідної мови. – К., 1986.
  20. Мельничайко В. Я., Пентилюк М. І., Рожило Л. П. Удосконалення змісту і методів навчання рідної мови. – К., 1982.
  21. Мельничайко В. Я. Творчі роботи на уроках рідної мови. – К., 1984.
  22. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах: підручник для студентів вищих закладів освіти / за ред. М. І. Пентилюк. – К., 2000.
  23. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах: підручник для студентів вищих закладів освіти / за ред. М. І. Пентилюк. – К., 2005. – 399 с.
  24. Методика вивчення української мови в школі / О. М. Біляєв та ін. – К.: Рад. школа, 1987. – 246 с.
  25. Методика навчання української мови. Програма. Методичні коментарі. Контрольні завдання / укл.: В. О. Бузинська, О. В. Кардашук. – Чернівці: Рута, 2004. – 28 с.
  26. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Проект // Шкільний світ. – 2001. – Липень. – 16 с.
  27. Олійник І. С., Іваненко В. К., Рожило Л. П., Скорик О. С. Методика навчання рідної мови в середній школі. – К., 1989.
  28. Онкович Г. В. Українознавство і лінгводидактика. – К.: Логос, 1997. – 108 с.
  29. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
  30. Основи нових інформаційних технологій навчання: посіб. для вчителів / авт. кол.; за ред. Ю. І. Машбіца. – К.: ТЗМН, 1997. – 264 с.
  31. Педагогічні інновації у сучасній школі: науково-методичний збірник. – К., 1994.
  32. Пентилюк М. І. Робота із стилістики в 4–6 класах. – К., 1984.
  33. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика: підручник для гімназій гуманітарного профілю. – К., 1994.
  34. Пентилюк М. І. Аналіз тексту на уроках мови // Дивослово. – 1999. – № 3 – С. 30–32.
  35. Передрій Г. Р. Позакласна робота з рідної мови в 4–8 кл. – К., 1979.
  36. Передрій Г. Р. Самостійна робота учнів 5–8 класів на уроках української мови: посібник для вчителя. – К.: Рад. школа, 1968, – 155 с.
  37. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: навчальний посібник / за заг. ред. С. П. Бондар. – Рівне: Теніс, 2003. – 560 с.
  38. Плиско К. М. Організація навчання синтаксису в середній школі: посібник для вчителя. – К., 1990.
  39. Плиско К. М. Принципи, форми і методи навчання української мови. –

- Харків: Основа, 1995. – 240 с.
- 40.Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Харків, 2001. – 114 с.
- 41.Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.:А.С.К., 2004. –192 с.
- 42.Потапенко О. І. Гурткова робота з української мови в 4–8 класах. – К., 1989.
- 43.Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К.: Ленвіт, 2003. – 302 с.
- 44.Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. – 5-11 класи. – К., 2017. – 56 с.
- 45.Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова. – 5-12 класи. – К., 2017. – 100 с.
- 46.Сербенська О. Викладання української мови в контексті сучасних вимог // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. – № 4. – С. 120–125.
- 47.Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. – Львів: Каменяр, 1998.
- 48.Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х.: Основа, 2003. – 78 с.
- 49.Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з рідної мови – К., 1987.
- 50.Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Концепція підручника рідної мови // Укр. мова і л-ра в шк. – 2001. –№ 3. – С. 5–7.
- 51.Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посібник / кол. авторів за ред. М. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003. – 149 с.
- 52.Стельмахович М. Г. Етнопедагогічні основи методики рідної мови // Українська мова і література в школі. – 1993. – № 5–6. – С. 19–23.
- 53.Стельмахович М. Г. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення в 4–8 класах. – К, 1981.
- 54.Стріха А. Л., Гуревич А. Ю. Цікава граматики: посібник для вчителя. – К., 1991.
- 55.Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / за ред. О. І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
- 56.Технологія сучасного уроку рідної мови / за ред. Н. М. Остапенко. – Черкаси: Відлуння,1999. – 128 с.
- 57.Ужченко В. Д. Вивчення фразеології в середній школі: посібник для вчителя. – К., 1990.
- 58.Форми навчання в школі / за ред. Ю. І. Мальованого. – К., 1992.
- 59.Хом`як І. М. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. – Рівне: ППФ „Волинські обереди”, 1998. – 228 с.
- 60.Християнінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі рідної мови: посібник для вчителя. – К., 1991.
- 61.Шелехова Г., Манак А., Остаф Я. Комп'ютерні технології у навчанні мови // Дивослово. – 1999. – № 3. – С. 33–35.
- 62.Шелехова Г. Т. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення на уроках рідної мови в середній школі. – К., 1996. – 56 с.

- 63.Шелехова Г. Т. Сучасні підходи до навчання рідної мови в загальноосвітній середній школі // Укр. мова і л-ра в шк. – 1998. – № 1. – С. 12–16.

Додаткова література

- 64.Актуальні проблеми становлення і розвитку національної школи. – К., 1992.
- 65.Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. П. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. – № 1. – С. 16–21.
- 66.Біляєв О. М., Вашуленко М. С., Плахотник В. М. Концепція мовної освіти в Україні // Рідна шк. – 1994. – С. 71–73.
- 67.Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
- 68.Горошкіна О. М. Організація навчання української мови в гімназії // Дивослово. – 1997. – № 9. – С. 45-47.
- 69.Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2004. – № 1–2. – 64 с.
- 70.Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення рідної (державної) мови // Дивослово. – 1994. – № 7. – С. 28–33.
- 71.Концепція мовної освіти 12-річної школи // Дивослово. – 2004. – № 3. – С. 76–80.
- 72.Концепція профільного навчання в старшій школі // Освіта України. – № 42–43. – 10 червня 2003 р.
- 73.Кочан Н.І., Захлопана Н.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 249 с.
- 74.Пентиліук М., Нікітіна А., Горошкіна О. Концепція когнітивної методики навчання української мови // Дивослово. – 2004. – № 8. – С. 5–9.
- 75.Пентиліук М.І. Особливості технології уроку мови // Дивослово. – 1998. – № 4. – С. 16–18.

Додаткова література

з проблем укладання сучасних підручників

1. Бевзенко С. П. Співвідношення шкільної й теоретичної граматики в сучасному слов'янському мовознавстві // Великий Жовтень і розвиток духовної культури слов'янських народів: ІХ Республіканська славістична конференція (12–14 травня 1987 р.): Тези доп. і повід. – Одеса, 1987. – С. 143–144.
2. Беляєв О. М. Актуальні проблеми методики мови // Укр. мова і літ. в шк. – 1972. – № 1. – С. 1–9.
3. Беляєв О. М. Синтаксис і пунктуація (За новими підручниками для 5-го класу) // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 10. – С. 3–8.

4. Беляєв О. М., Сітоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Навчання української мови в 10–11 класах: посібник для вчителя. – К.: Освіта, 1998. – 143 с.
5. Білоусенко П. Проблемно-ситуативні завдання у підручнику української мови // Укр. мова й література в середніх школах. – 2000. – № 3. – С. 151–154.
6. Біляєв О. Навчальна книжка для шкіл нового типу // Дивослово. – 2002. – №5. – С. 63.
7. Бондаренко Н., Повхан К. Методичні рекомендації щодо вивчення державної мови в школах України з угорською, румунською, польською та іншими мовами викладання // Дивослово. – 1977. – № 10. – С. 20–23.
8. Бондаренко Н., Ярмолук А. Концепція підручника української мови для шкіл з російською мовою навчання // Дивослово. – 2002. – № 4. – С. 66–71.
9. Ващенко В.С. Перші підручники з української мови // Укр. мова в шк. – 1961. – № 5. – С. 81–87.
10. Гончаренко Н.М. Самостійна робота з підручником як метод навчання // Укр. мова і літ. в шк. – 1984. – № 3. – С. 54–59.
11. Горбачук В. Т. Програма – підручник – учень // Укр. мова і літ. в шк. – 1968. – № 8. – С. 85–86.
12. Гречин Богдан. Підручники Олександра Барвінського // Укр. мова й літ. в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2001. – № 1. – С. 195–198.
13. Губенко Г.'З. Думки про новий підручник з української мови // Укр. мова в шк. – 1961. – №4. – С. 81–83.
14. Денисовець Г.П., Семенюченко М.Л., Шевчук О.С., Коломієць М.П., Бондаренко Г.П., Мельниченко А.Д. Обговорення підручників // Укр. мова і літ. в шк. – 1973. – №9. – С. 77–80.
15. Денисовець Г. П., Семенюченко М.Л., Кващук А.Г., Судома В. С, Миронюк Л. І., Коротченко І. П., Свашенко А.О., Коломієць М. І., Латанський В. Г., Москаленко А. А. Обговорення підручників // Укр. мова і літ. в шк. – 1975. – № 4. – С. 73–79.
16. Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії: навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000. – 272 с.
17. Караман С. Новий підручник для 9 класу гімназій та ліцеїв // Дивослово. – 2002. – № 5. – С. 61.
18. Караман С., Тихоша В. Технологічні підходи до створення посібників і підручників з української мови для гімназії // Дивослово. – 2000. – №4. – С. 36–38.
19. Ковальчук Г. Про вдосконалення структури підручника // Дивослово. – 2000. – № 5. – С. 40–43.
20. Круть ЮЗ., Ющук І.П. Українська мова: Пробний підручник для 5 класу. – К.: Рад. школа, 1989. – 224 с.
21. Майоров В. Нові підручники з української словесності в контексті сучасності // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 38–39.

- 22.Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 39–42.
- 23.Медведева Н.Р. Робота з підручником під час вивчення пунктуації // Укр. мова і літ. вшк. – 1973. – № 6. – С. 68–70.
- 24.Медушевський А.П. Питання про словотворення і формотворення в підручниках з мови // Укр. мова і літ. в шк. – 1970. – № 7. – С. 56–60.
- 25.Мельничайко В.Я. Види мовного розбору. Українська мова: Довідник. – Тернопіль: Богдан, 1997.
- 26.Обговорення підручників // Укр. мова і літ. в шк. – 1971. – № 7. – С. 71–75.
- 27.Паниченко Людмила. Підручник? чи набір слів у досить примітивних текстах // Освіта. – 2002. – 15–22 травня. – № 29 (4987).
- 28.Передрій Г.Р. Особливості вивчення за новим підручником фонетики, орфоєпії, графіки й орфографії // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 11. – С. 10–16.
- 29.Підвищення ефективності уроку української мови в світлі вимог реформи школи: Методичний лист. – К.: Рад. школа, 1988. – 48 с.
- 30.Пономаренко ВМ. Вивчення синтаксису і пунктуації в 5-му класі (з досвіду роботи за новим підручником) // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 10. – С. 8–15.
- 31.Про поліпшення якості підручників з мови // Укр. мова і літ. в шк. – 1981, – № 7. – С. 76–78.
- 32.Рекомендації щодо викладання української мови в новому 2002/2003 н.р. // Дивослово. – 2002. – № 8. – С. 65–70.
- 33.Русанівський В.М. Мовознавство і сучасні підручники з мови // Укр. мова і літ. в шк. – 1978. – № 9. – С. 33–40.
- 34.Савченко О.Я. Без якісного підручника якісна шкільна освіта неможлива // Педагогічна газета. – 2000. – Серпень. – № 8 (74).
- 35.Симоненкова Л.М., Скуратівський Л.В. Особливості змісту і побудови нових підручників з мови для 5-х класів та організації навчальної роботи з ними // Укр. мова і літ. в шк.–1991.–№8. –С. 20–24.
- 36.Скуратівський Л.В. Вивчення "вступу", повторення та систематизація засвоєного в початкових класах за новими підручниками для 5-х класів // Укр. мова і літ. в шк.– 1991. – №9. – С. 3–7.
- 37.Фурман А. Розвивальний підручник: підходи до розуміння і створення // Рідна школа. – 1995.– № 6. – С. 45–49.
- 38.Шелехова Г. Вивчення української мови в середніх загальноосвітніх школах у 1998 / 99 навч. році // Дивослово.– 1998. – № 8. – С. 17–18.
- 39.Шелехова Г.Т. Зміст роботи і система завдань і вправ з розвитку зв'язного мовлення у нових підручниках // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 9. – С. 8–10.
- 40.Шелехова Г. Про систему роботи з розвитку зв'язного мовлення учнів (за новими підручниками) // Дивослово. – 1994. – № 1. – С. 26–29.
- 41.Шелехова Г. Формування у старшокласників комунікативних умінь і навичок її [Про новий підручник з української мови для 10–11 класів] // Дивослово.– 1998. –№ 1. – С. 38–41.

Критерії оцінювання знань і вмінь студентів
із комплексного іспиту з навчальних дисциплін
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» та
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

Оцінювання теоретичної підготовки студентів

Відповідаючи на теоретичні питання, розміщені в екзаменаційному білеті (1–2 завдання), студент-бакалавр:

- виявляє ґрунтовні знання змісту і структури чинних Програм з української мови та літератури для ЗОШ – **5 балів**;
- вміє аналізувати структурно-змістові особливості підручників з української мови та літератури для 5–11 класів ЗОШ – **2 бали**;
- розуміє мету й зміст навчання української мови та літератури в школі, умови мотиваційного забезпечення навчальної діяльності з цих предметів та успішної організації, формування пізнавальної самостійності учнів – **5 балів**;
- знає загальнодидактичні й власне-лінгвістичні принципи навчання української мови та літератури, репрезентує професійні вміння та навички добирати способи реалізації принципів навчання мови – **5 балів**;
- розрізняє та застосовує на практиці методи навчання мови, враховуючи конкретні умови вивчення мовного матеріалу – **5 балів**;
- наводить влучні приклади до класифікацій базових методичних понять – **3 бали**.

Максимальний бал за кожне теоретичне питання: 25

Оцінювання практичних умінь і навичок студентів

1. Розв'язуючи тест вільної форми з автоматизованою опцією вибору з банку тестів (3 завдання екзаменаційного білета), студент безпомилково:

- виявляє глибокі знання педагогічної або методичної проблеми, пропонує практичні шляхи її розв'язання в ході вивчення конкретної теми з української мови та літератури в ЗЗСО – **10 балів**;
- обґрунтовує моделювання педагогічної діяльності, презентуючи фрагмент уроку або розв'язуючи методичну задачу – **10 балів**;
- обирає та мотивує аспект вивчення запропонованої теми – **5 балів**;
- чітко визначає мовні явища та наводить їх класифікації; знає життєвий і творчий шлях письменника, ідейно-тематичну специфіку його творів, систему образів – **10 балів**;
- наводить влучні приклади та аргументи, ілюструє відповідь прикладами-спостереженнями, почерпнутими під час педагогічної практики – **10 балів**;
- вміє встановлювати міжпредметні зв'язки у фрагменті уроку; мовленнєве оформлення відповіді є стилістично й граматично правильним – **5 балів**.

Максимальний бал за виконання практичного завдання: 50.